

Liperi

Liperin kunnan kotouttamisohjelma 2023-2025

Kunnanhallitus 20.2.2023 § 44
Valtuusto 27.2.2023 § 16

Sisältö

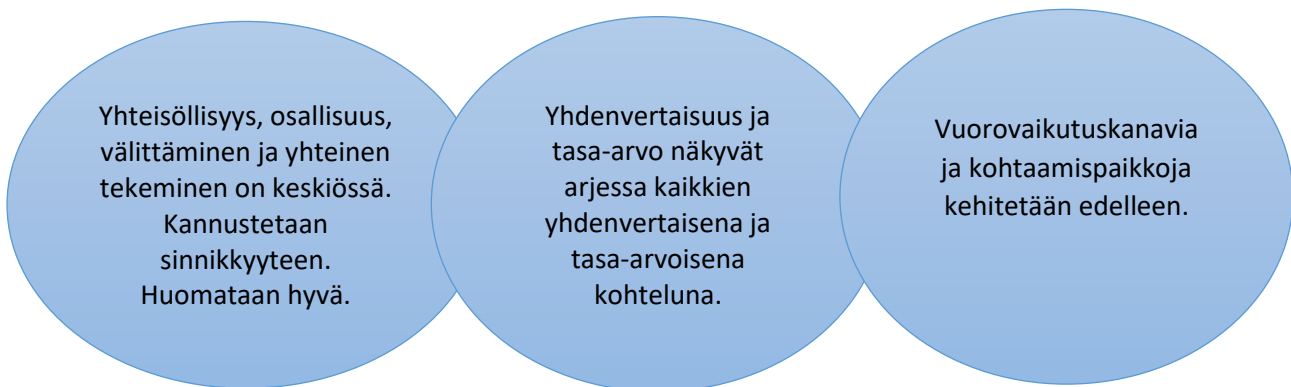
1 Taustaa	4
1.1 Kotoutumisen edistäminen kuntastrategian arvojen mukaisesti.....	4
1.2 Pohjois-Karjalan kuntien, hyvinvointialueen ja maakuntaliiton välinen yhteistyö	5
1.3 Tilapäistä suojelua saavat, kotikunta ja kustannusten korvaukset	5
2 Työllisyys.....	6
2.1 Työllistyminen.....	6
2.2 Työllisyyspalvelut Duunitalo	7
3 Asuminen	8
4 Hyvinvointipalvelut.....	8
4.1 Varhaiskasvatus	8
4.2 Kohtaamispaikka Kota	9
4.3 Perusopetus.....	9
4.3.1 Valmistava opetus	10
4.3.2 Suomi toisena kielenä (S2) -opetus	11
4.3.4 Siikasalmen koulu	12
4.4 Kirjastopalvelut.....	12
4.5 Vapaa-aikapalvelut	12
4.6 Nuorisopalvelut	12
4.7 Kulttuuripalvelut.....	13
4.8 Liikuntapalvelut	13
4.9 Etsivä nuorisotyö	13
4.10 Yhdistystoiminta	14
4.11 Opistot	14
4.12 Maahanmuuttajapalvelut International House Joensuu.....	14
5 Viestintä.....	15

6 Seuranta ja mittarit.....	15
7 Lait ja ohjeet kotoutumisen edistämisestä ja henkilötietojen käsittelystä	15

1 Taustaa

Laki kotoutumisen edistämisestä määrää, että kunnan tulee laatia kotouttamisohjelma, joka sisältää suunnitelman maahanmuuttajien kotoutumista edistävästä toimenpiteistä ja palveluista. Kotouttamisohjelma hyväksytään kunnan valtuustossa ja tarkistetaan valtuustokausittain. Ohjelma otetaan huomioon kunnan talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

1.1 Kotoutumisen edistäminen kuntastrategian arvojen mukaisesti

Kotouttamisen tavoitteena on, että maahanmuuttaneiden osallisuus, tasa-arvo ja hyvinvointi yhteiskunnassa lisääntyvät. Tavoitteena on myös sujuvoittaa polkuja työelämään ja parantaa työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien tavoittamista palveluihin.

Liperin kunnan tavoitteena on lisätä työntekijöiden osaamista kotoutumiseen ja maahanmuuttoon liittyvissä asioissa sekä edistää suvaitsevaisuutta ja hyvinvointia kaikissa väestöryhmissä.

Kotoutumisen edistämiseksi tarvitaan monialaista yhteistyötä. Kotoutumista edistävät muun muassa kunnan peruspalvelut, työ- ja elinkeinohallinnon palvelut sekä kotoutumislaisissa säädetyt erityiset toimenpiteet ja palvelut, kuten alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman tekeminen sekä kotoutumiskoulutus. Hyvinvointialueen järjestämävastuulla olevat sosiaali- ja terveyspalvelut edistävät myös kotoutumista.

Liperin kunnassa palveluja järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja. Kunta huolehtii siitä, että palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille. Kotouttamistoimenpiteet lähtevät maahanmuuttajan yksilöllisistä tarpeista. Kotoutuminen on yksilöllinen prosessi, johon kuuluu työllistyminen, asuminen ja vapaa-ajan vietto, oikeus koulutukseen sekä sosiaali- ja terveyspalvelut. Kotoutuminen ja osallistuminen edellyttävät myös maahanmuuttajan omaa aktiivisuutta ja yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa.

Lasten, nuorten, aikuisten ja ikäihmisten erityispalvelujen tarve pyritään selvittämään mahdollisimman ajoissa. Kotoutumislaisissa korostetaan viranomaisen veloitetta antaa ohjausta ja neuvontaa kotoutumista edistävästä toimenpiteistä, palveluista ja työelämästä. Ohjausta ja neuvontaa on saatavilla Liperin kunnan toimipisteissä. Maahanmuuttajien ja muiden kuntalaisten palvelut järjestetään yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti.

1.2 Pohjois-Karjalan kuntien, hyvinvointialueen ja maakuntaliiton välinen yhteistyö

Kunnalla ja hyvinvointialueella on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Kunnalla on jatkossa kokonaisvastuu kotoutumista edistävien palvelujen järjestämisestä ja pakolaisten vastaanotosta. Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään kotoutumislain mukaan osana kunnallisia peruspalveluja ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluja sekä muina toimenpiteinä.

Hyvinvointialueen, maakuntaliiton ja kunnan yhteinen tavoite on, että maahan ja kuntaan muuttaneet sujuvasti asettuvat ja kiinnittyvät alueelle sekä työllistyvät. Tavoitteisiin päästään tiiviillä yhteistyöllä sekä selkeillä vastuilla ja yhteistyörakenteilla. Tavoite on merkittävä maakunnan elinvoimaisuuden ja väestön kasvun näkökulmasta.

Hyvinvointialue vastaa sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä sekä sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyvästä neuvonnasta. Sosiaali- ja terveyspalveluista säädetään niitä koskevassa yleis- ja erityislainsäädännössä. Nämä kaikille hyvinvointialueen asukkaille tarkoitetut palvelut tukevat osaltaan kotoutumista. Kunnan on kuultava hyvinvointialuetta, kun pakolaisten vastaanoton sopimusta laaditaan tai päivitetään ELY-keskuksen kanssa ja mikäli sopimuksen puitteissa vastaanotettavilla pakolaisilla ennakoitua olevan erityisiä sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeita.

Hyvinvointialueella on vastuu järjestää asuminen alaikäisenä ilman huoltajaa tulleille. Kotoutumislain mukaisesta aikuistumisen tuesta vastaavat hyvinvointialue ja kunta yhdessä omien järjestämisvastuidensa mukaisesti. Hyvinvointialue vastaa muun muassa perheryhmäkodin perustamisesta. Ennen perheryhmäkodin perustamista hyvinvointialueen on kuultava kuntaa.

Kunnan ja hyvinvointialueen välisestä yhteistyöstä ja yhdyspintapalvelujen asukaslähtöisestä yhteensovittamisesta sovitaan tarvittaessa erillisellä yhteistyösopimuksella, jossa määritellään tarkemmin operatiivinen työnjako ja seurannan mittarit. Osapuolet voivat perustaa operatiiviseen toimintaan keskittyvän työryhmän, jonka toiminnasta ja kokoonpanosta sovitaan erikseen.

1.3 Tilapäistä suojelua saavat, kotikunta ja kustannusten korvaukset

Kunta vastaa pakolaisten vastaanotosta ja alkuvaiheen kotoutumisesta. Kun tilapäistä suojelua saava henkilö on oleskellut Suomessa vähintään vuoden ajan ja hänen oleskelulupaansa on jatkettu, hän voi hakea Digi- ja väestötietovirastolta kotikuntaa. Henkilö voi itse valita uuden kotikunnan, mikä vaikuttaa palvelujen tarpeeseen kunnissa. Kotikunnan saamiseksi vaadittava vuoden oleskelu voi täytyä Suomeen saapuneilla henkilöillä eri aikaan. Tällöin kunnassa ja samassa perheessäkin on yhtä aikaa sekä kotikunnan omaavia että kotikunnattomia tilapäistä suojelua saavia henkilöitä.

Valtio maksaa laskennallisia korvauksia kunnille kotoutumislain mukaisesti. Tilapäistä suojelua saava, joka täyttää kotikuntalain (201/1994) 4 §:n edellytykset kotikunnan saamisesta, voidaan osoittaa kuntapaikalle 1.3.2023 alkaen. Kunnalle maksetaan 1.3.2023 alkaen kotoutumislain mukaisia valtion korvauksia henkilöstä, joka on saanut oleskeluluvan tilapäisen suojelun perusteella (jolle on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain

110 §:n nojalla) ja jolla on kotikunta. Korvauksia maksetaan tilapäistä suojelua saavista kotikuntamerkinästä alkaen. Tilapäistä suojelua saavat ovat vastaanottopalveluiden piirissä siihen saakka, kunnes heillä on kotikunta.

Kunta voi seurata saamiaan laskennallisia korvauksia Maahanmuuttoviraston ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmään (UMA) muodostuvista kuukausittaisista raporteista. Kunnalle kotoutumislaisa tarkoitettuista henkilöistä maksettavien kustannusten korvaamisen edellytyksenä on, että kunnalla on kotoutumislain mukainen kunnan kotouttamisohjelma sekä ELY-keskuksen kanssa tehty sopimus kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä. Kotoutumislaisa on myös useita erikseen haettavia korvauksia, joita kunta voi hakea KEHA-keskukselta.

2 Työllisyys

Kunta ja/tai TE-toimisto laativat alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman. Hyvinvointialue voi osallistua alkukartoituksen tai kotoutumissuunnitelman laatimiseen kunnan tai TE-toimiston pyynnöstä, jos maahan muuttaneen palvelutarve edellyttää eri viranomaisten palveluiden yhteensovittamista. Alkukartoituksen perusteella arvioidaan, laaditaanko maahanmuuttajalle yksilöllinen kotoutumissuunnitelma toimenpiteistä ja palveluista, joita hän tarvitsee riittävän suomen tai ruotsin kielen taidon sekä muiden yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavien tietojen ja taitojen hankkimiseksi.

Kunnan tai TE-toimiston on laadittava alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma työttömäksi työnhakijaksi rekisteröityneelle ja muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea saavalle maahan muuttaneelle. Myös muulle maahan muuttaneelle voidaan laatia kunnassa alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma, jos niihin on tarvetta.

Kunta ja TE-toimisto laativat alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman lähtökohtaisesti yhdessä. TE-toimisto voi kuitenkin laatia alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman työttömäksi työnhakijaksi rekisteröityneen maahanmuuttajan kanssa ja kunta toimeentulotukea saavan maahanmuuttajan kanssa. Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleen lapsen tai nuoren kotoutumissuunnitelma laaditaan aina kunnan ja hyvinvointialueen välisessä yhteistyössä.

Kotoutumissuunnitelman tulee olla konkreettinen ja aikataulutettu toimenpideohjelma, jossa huomioidaan myös maahanmuuttajan perhe.

2.1 Työllistyminen

TE-palvelut vastaavat erityisesti työkäisten ja työkuntoisten maahanmuuttajien työllistymistä ja kotoutumista edistävästä työvoimapalveluista ja muista toimenpiteistä.

TE-toimisto käynnistää kotoutumislain mukaisen alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi. Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Alkukartoituksen perusteella TE-toimisto arvioi, tarvitseeko maahanmuuttaja

kotoutumissuunnitelman. Alkukartoitus käynnistetään kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä.

TE-toimisto laatii kotoutumissuunnitelman joko itsenäisesti yhdessä maahanmuuttajan kanssa tai yhdessä kunnan ja maahanmuuttajan kanssa. Kotoutumissuunnitelma laaditaan mahdollisimman pian alkukartoituksen jälkeen. Kotoutumissuunnitelman tarkoituksena on ohjata maahanmuuttajaa hakeutumaan yksilöllistä tarvettaan vastaavaan koulutukseen tai muihin kotoutumista ja työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin. Tarvittaessa kotoutumissuunnitelman laadinnassa käytetään tulkin palveluja.

Kotoutumissuunnitelma on laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä tai oleskeluoikeuden rekisteröinnistä. Oikeutta kotoutumissuunnitelman laatimiseen ei ole kolmen vuoden määräajan umpeuduttua. Kotoutumissuunnitelman enimmäisaika on kolme vuotta. Kotoutumissuunnitelma on yksilöllinen ja perustuu maahanmuuttajan taustaan, tarpeisiin ja omiin tavoitteisiin. Sairauden, vamman tai muun toimintakykyä alentavan syyn vuoksi on mahdollista pidentää kotoutumisen enimmäisaikaa enintään kahdella vuodella.

Kotoutumissuunnitelma voi sisältää suomen kielen opiskelua sekä muita kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja TE-palveluja. Tällaisia palveluita ovat esimerkiksi ammatinvalinnanohjaus, koulutusneuvonta, työelämävalmennus, peruskoulun loppuun suorittaminen, palkkatuki työsuhteeseen tai oppisopimukseen, työmatkoihin ja muuttokustannuksiin myönnettävä liikkuvuusavustus, matka-avustus sekä yrittäjyysneuvonta ja starttiraha.

Kotoutumissuunnitelman toteutumista seurataan ja suunnitelmaa päivitetään TE-toimiston virkailijan ja asiakkaan säännöllisissä tapaamisissa. Kotoutumislain mukaisesti suunnitelma tarkistetaan vähintään kerran vuodessa.

TE-toimisto järjestää maahanmuuttajille kotoutumiskoulutusta pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena. Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on tukea maahanmuuttajan kielellisten, kirjallisten, yhteiskunnallisten, kulttuuristen ja elämänhallintaan liittyvien valmiuksien kehittymistä. Kielellisenä tavoitteena on, että maahanmuuttaja saavuttaa suomen kielessä toimivan peruskielitaidon. ELY-keskus hankkii TE-toimiston asiakkaina oleville maahanmuuttajille kotoutumiskoulutuksena suomen kielen koulutusta.

Kotoutumiskoulutus voi olla myös omaehtoista opiskelua. Kotoutumislain mukaan omaehtoisen opiskelun tukemisen edellytyksenä on, että TE-toimisto on todennut koulutustarpeen, opiskelu tukee kotoutumista ja työllistymistä ja että opiskelusta on sovittu kotoutumissuunnitelmassa. Kotoutumissuunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin osallistumisen aikana toimeentulo turvataan työttömyysetuudella. Kela/työttömyyskassa päättää kotoutumistuen ja työttömyysetuuden maksamisesta.

2.2 Työllisyyspalvelut Duunitalo

Työllisyyspalveluiden tehtäviin kuuluu työpajatoiminta, kunnan hallintokuntiin työllistäminen ja työllistymisen edistäminen kuntalisän ja erityisesti työhönvalmennuksen keinoin.

Työllisyyspalvelut tekee tiivistä yhteistyötä järjestöjen, yritysten ja kolmannen sektorin työllisyyttä edistävien toimijoiden kanssa. Työllistämisen pääpaino on nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämässä (yli 12 kk työttömänä olleet). Entistä useampi asiakas pyritään saamaan aktiivitoimenpiteiden piiriin, kuten kuntouttavaan työtoimintaan, työharjoitteluun, työkokeiluun, palkkatuettuun työhön, avoimille työmarkkinoille, opiskelemaan tai yrittäjäksi.

Työllisyyspalveluissa huomioidaan voimaan tulleet muutokset työllisyyteen liittyvissä toimissa sekä omissa toimipisteissä, että yhteistyökumppaneiden kanssa. Lähtökohtaisesti maahanmuuttajille voidaan tarjota samoja toimenpiteitä kuin muillekin valmentautujille. Erityistä huomiota on kuitenkin kiinnitettävä valmentautujien yksilöllisen ohjauksen tarpeeseen.

Liperin kunnan työpajalla on kaikenikäisiä asiakkaita. Pääpaino on nuorissa ja nuorissa aikuisissa sekä pitkäaikaistyöttömissä. Kunnan pajatoiminta muuttuu hyvinvointialueen perustamisen ja TE2024-uudistuksen myötä. Jatkossakin toiminnan lähtökohtana on työnhakija-asiakkaiden työelämävalmiuksien parantaminen ja sitä kautta työllistyminen avoimille työmarkkinoille.

3 Asuminen

Liperin kunnan vuokra-asuntojen hoitaminen on keskitetty Kiinteistö Oy Liperin vuokrataloille. Liperin vuokratalojen asunnot sijaitsevat Ylämyllyyn, Liperin kirkonkylän ja Viinijärven taajamissa. Asuntoja on yhteensä 572 sekä kerros- että rivitaloissa. Pienimmät asunnot ovat yksiöitä, ja suurimmissa asunnoissa on viisi huonetta. Asunnot sopivat erilaisissa elämäntilanteissa oleville henkilöille ja perheille.

Asuntoihin on jatkuva haku, eli erillistä hakuaikaa ei ole. Hakemus tehdään sähköisesti Liperin vuokratalojen nettisivuilla ja hakijaan ollaan yhteydessä, kun sopiva vuokra-asunto vapautuu. Hakemus on voimassa kuusi kuukautta, ja hakijan tulee itse huolehtia hakemuksen uusimisesta.

4 Hyvinvointipalvelut

4.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuspalvelut ovat tärkeässä osassa maahanmuuttajaperheiden kotouttamisen tukemisessa ja syrjäytymisen ehkäisyssä. Perheen arkea lähellä tapahtuvalla toiminnalla on tärkeä merkitys maahanmuuttajaperheiden kotoutumisen tukemisessa, koska kontakti suomalaiseen yhteiskuntaan syntyy peruspalveluja käyttäessä. Yksi varhaiskasvatuksen tehtävistä on tukea maahanmuuttajaperheiden hyvinvointia ja kotoutumista yhteiskuntaan, kieleen ja kulttuuriin.

Varhaiskasvatuksen henkilökunta on maahanmuuttajavanhempien kasvatustyön tukena, kun lapselle opetetaan suomen kieltä ja kulttuuria. Myös tiedon tarjoaminen suomalaisesta yhteiskunnasta on perheen kotoutumisen tukemisessa erityisen tärkeää.

Varhaiskasvatuspalveluiden neuvonnasta ja ohjauksesta sekä sopivan varhaiskasvatuspaikan etsimisestä vastaa varhaiskasvatuksen palvelusuunnittelija.

4.2 Kohtaamispaikka Kota

Liperin Ylämyllyllä, Taikametsän päiväkodin yhteydessä (Viljatie 1) toimii lapsiperheiden avoin kohtaamispaikka Kota. Kohtaamispaikan toiminnasta vastaa kunnan perheohjaaja, joka tarvittaessa voi käydä myös kodeissa perheiden tukena.

Kohtaamispaikka Kota on kaikille perheille avoin tila, jossa voi viettää aikaa rennon ja vapaamuotoisen yhdessäolon merkeissä. Kohtaamispaikassa järjestetään teemoitettuja tapaamisia ja tapahtumia sekä kuullaan eri alojen ammattilaisten puheenvuoroja.

4.3 Perusopetus

Kunta järjestää alueellaan asuville oppivelvollisuusikäisille perusopetusta ja esiopetusta. Maahanmuuttajalapsot osallistuvat samaan opetukseen kuin muut lapset. Lisäksi heille on tarjolla perusopetukseen valmistavaa opetusta sekä suomi toisena kielenä (S2) -opetusta.

Kun perhe muuttaa ulkomailta Liperiin, tulee heidän olla yhteydessä hyvinvointipalveluiden toimistotyöntekijöihin. Yhdessä etsitään perheen lapsille sopiva koulupaikka ja selvitetään, onko heillä tarvetta valmistavalle opetukselle, koulukyydeille tai aamu- ja iltapäivätoiminnalle.

Peruskoulu kestää Suomessa yhdeksän vuotta. Lapset aloittavat koulun syyslukukauden alussa yleensä sinä vuonna, kun täyttävät seitsemän vuotta. Koulupäivä kestää 3–6 tuntia, lauantaisin ja sunnuntaisin koulut ovat kiinni. Peruskoulu on oppilaille maksuton, kuten myös siihen sisältyvät oppikirjat ja -tarvikkeet sekä kouluateriat.

Liperin kouluissa ensimmäiselle ja toiselle luokalle tuleva lapsi saa maksuttoman koulu- kuljetuksen, jos matkaa kouluun on enemmän kuin 3 kilometriä. 3.–9.-luokkalaisilla on oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen, jos koulumatka on yli 5 kilometriä. Kuljetuksen voi saada ainoastaan silloin, jos lapsi käy lähellä kotia olevaa, ns. ensisijaista koulua. Jos oppilas osoitetaan valmistavaan opetukseen muuhun kuin lähikouluun, koulukuljetus on maksutonta.

Liperissä perusopetusta luokille 1–6 annetaan Liperin, Viinijärven, Ylämyllyn, Mattisenlahden ja Salokylän kouluissa. Yläkoulu eli luokat 7–9 toimii Ylämyllyn koulussa. Jokaisessa koulussa on mahdollisuus inklusiiviseen valmistavaan opetukseen. Liperin kunnalla on valmius tarvittaessa perustaa valmistavan opetuksen pienryhmä Ylämyllyn koululle, jos maahanmuuttajalapsia tulisi kuntaan runsaasti. Ryhmän perustamisesta päättää hyvinvointijohtaja. Oppilaan tarvitsemat tukitoimet pyritään aina ensisijaisesti järjestämään omaan kouluun ja omaan luokkaan erityisopetuksen ja koulunkäynninohjaajan tuella.

Koulun jälkeen 1.–2.-luokan oppilailla on mahdollisuus osallistua ohjattuun, maksulliseen iltapäivätoimintaan koulussa tai koulun kerhotoimintaan. Aamutoimintaa on mahdollista järjestää vain koulun moniammatillisen lausunnon perusteella erityisistä syistä. Aamu- ja iltapäivätoimintaan haetaan paikkaa oman koulun johtajalta/rehtorilta.

Yleisopetuksessa menestyäkseen maahanmuuttajaoppilaan täytyy osata lukea sekä ymmärtää lukemaansa ja keskeistä suomen kielen sanastoa. Lisäksi hänellä tulee olla opiskelutaitoja. Jos valmistava opetus on järjestetty muussa kuin lähikoulussa, oppilas siirtyy valmistavan opetuksen jakson jälkeen opiskelemaan pääsääntöisesti omaan lähikouluunsa.

Perusopetuksen perustana on suomalainen kulttuuri. Opetuksen avulla tuetaan oppilaan kotoutumista, oman kulttuuri-identiteetin rakentumista sekä osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa ja globalisoituvassa maailmassa. Opetuksen avulla edistetään myös suvaitsevaisuutta ja kulttuurien välistä ymmärrystä. Oppilaan sujuvan koulunkäynnin perustana on tiivis huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö. Huoltajat ja oppilaat osallistuvat koulunkäynnin suunnitteluun.

Peruskoulussa oppilailla on oma luokanopettaja tai luokanvalvoja, joka huolehtii oppilaan hyvinvointiin liittyvistä asioista. Jokaisella lapsella on oikeus opiskeluhuoltoon eli tarvitsemiinsa kouluterveydenhuolto-, kuraattori- ja psykologipalveluihin. Nämä ovat oppilaille maksuttomia.

Kaikilla lapsilla on oikeus myös oikea-aikaiseen ja riittävään oppimisen tukeen sekä oppilaan ohjaukseen. Oppilaan ohjaus kuuluu koko opetushenkilöstölle, mutta lisäksi yläkouluissa työskentelee myös oppilaanohjaajia. He auttavat esimerkiksi jatko-opintoihin liittyvissä asioissa. Oppimisen tuesta vastaavat luokan- tai aineenopettajat yhdessä koulun erityisopettajien kanssa. Pelkästään oppilaan kielitaito ei ole peruste erityisopetukselle.

Maahanmuuttajaoppilaan tullessa kouluun tulee varmistaa, että koulun henkilöstöllä on riittävästi osaamista monikulttuurisuudesta. Opettaja selvittää, missä määrin oppilas osaa lukea tai kirjoittaa, millainen on hänen koulutaitonsa, perhetaustansa, alkuperäiskulttuurinsa sekä katsomuksellinen vakaumuksensa. Opettaja tarvitsee näitä tietoja oppilaan perehdyttämiseen ja sopivien tukitoimien löytämiseen.

4.3.1 Valmistava opetus

Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu niille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden suomen kielen taito ja/tai muut valmiudet eivät riitä esi- tai perusopetuksen ryhmässä opiskelemiseen. Opetusta annetaan 6–10-vuotiaille vähintään 900 tuntia ja tätä vanhemmille vähintään 1 000 tuntia. Perusopetukseen valmistava opetus kestää pääosin yhden lukuvuoden.

Valmistavan opetuksen tavoitteena on edistää opetukseen osallistuvan oppilaan suomen kielen taitoa, tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan sekä antaa tarvittavia valmiuksia perusopetukseen siirtymistä varten. Valmistavassa luokassa totutellaan koulunkäyntiin suomalaisessa ympäristössä. Tutuksi tulevat kielet, tavat, säännöt ja opiskelutekniikat sekä eri oppiaineet. Valmistavassa opetuksessa oppilaalle annetaan opetusta perusopetuksen oppiaineissa. Eri oppiaineiden opetuksessa

noudatetaan soveltuvin osin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaan aiempi koulu- ja opiskelutausta ja mahdollinen suomen kielen taito.

Jokaiselle oppilaalle laaditaan oma oppimissuunnitelma, jossa määritellään taito- ja ikätason mukaiset tavoitteet ja sisällöt. Suunnitelman laatimista varten kartoitetaan oppilaan koulunkäyntihistoria, selvitetään vahvuudet ja tulevaisuuden toiveet sekä suunnitellaan alustavasti tuleva vuosiluokka valmistavan opetuksen jälkeen sekä mahdolliset tukitoimenpiteet. Mukana suunnitelman laadinnassa ovat ainakin rehtori/koulunjohtaja, oppilaan opettaja ja erityisopettaja, oppilas ja vanhemmat sekä muut tarvittavat asiantuntijat ja tukihenkilöt, esimerkiksi hyvinvointipedagogi.

4.3.2 Suomi toisena kielenä (S2) -opetus

Suomi toisena kielenä (S2) -opetusta annetaan oppilaalle valmistavan opetuksen jälkeen tai sellaisille oppilaille, joiden äidinkieli ei ole suomi ja jotka tarvitsevat tukea suomen kielessä. S2-opetuksella ei ole aikarajaa, vaan sitä annetaan niin kauan kuin tarvetta on.

Opetuksen määrä ja laajuus riippuu kunkin oppilaan omasta tasosta. Pääasiassa S2-opetus pyritään järjestämään suomen kielen ja kirjallisuuden tuntien aikaan, mutta tarvittaessa opetusta annetaan enemmän. Opetus räätälöidään jokaisen oppilaan tarpeiden mukaan. Sillä vahvistetaan oppilaan suomen kielen taitoja ja tuetaan myös muiden oppiaineiden opiskelua. Suomi toisena kielenä -opinnot ovat pohjana kaikille muille opinnoille.

Valmistava opetus ja S2-opetus ovat siis kaksi eri asiaa. Valmistavaa opetusta järjestetään ensin, ja vuosi käytetään pääasiassa suomen kielen opiskeluun ja koulumaailmaan sopeutumiseen. S2 on oma oppiaineensa. Se, kummalla tavalla maahanmuuttajataustaiset oppilaat aloittavat opiskelun, riippuu lähtötilanteesta ja kielitaidon tasosta.

4.3.3 Oppilaan oma äidinkieli

Maahanmuuttajaoppilaan on tärkeää pitää yllä oman äidinkielen hallintaa. Opetuksella tuetaan ja edistetään äidinkielen hallintaa, kulttuuritaustan tuntemusta ja kulttuuri-identiteetin kehittymistä. Oman äidinkielen hyvä hallinta luo edellytyksiä myös suomen kielen oppimiselle ja tällä kielellä tapahtuvalle muulle oppimiselle.

Oman äidinkielen opetusta järjestetään mahdollisuuksien mukaan. Tällä hetkellä oman äidinkielen ryhmiä ei Liperin kunnassa ole, vaan oppilaan oman äidinkielen hallintaa ja sen säilymistä tuetaan yhteistyössä perheen kanssa.

On tärkeää, että lapsella on väestökisteriin merkitty äidinkieleksi oma kieli. Viralliseksi kieleksi ei siis merkitä suomen kieltä, jos oppilaan suomen kielen taito ei ole hyvällä tasolla. Oppilas voi kuitenkin osallistua äidinkielen oppitunneille, vaikka hän kuuluisi suomi toisena kielenä -opetuksen piiriin. Oppimista arvioidaan S2-kriteereiden mukaisesti vain silloin, kun lapsi virallisesti kuuluu S2-opetuksen piiriin.

4.3.4 Siikasalmen koulu

Siikasalmella Liperissä toimii yksityinen kristillistä koulutusta ja kasvatusta antava perusopetusaste, Siikasalmen koulu. Opetusta annetaan esikoulusta 9. luokkaan asti. Opetussuunnitelma pohjautuu valtakunnalliseen opetussuunnitelman perusteisiin. Siikasalmen koulussa pyritään lisäksi huomioimaan kristilliset periaatteet jokapäiväisessä toiminnassa. Koulu on avoin kaikille uskontokunnasta riippumatta.

4.4 Kirjastopalvelut

Liperin kunta on Joensuun seutukirjaston - Pohjois-Karjalan maakuntakirjaston yhteistyökumppani. Koko seutukirjaston alueella tehdään aktiivisesti työtä maahanmuuttajien hyväksi ja rasmin nousun estämiseksi. Kirjasto haluaa omalla toiminnallaan tukea koko kaupunkiseudulla monella taholla tehtävää maahanmuuttajien kotouttamista, lisätä tietoa ja kanssakäymistä tavallisten ihmisten välillä sekä verkostoitua toimijoiden kanssa.

Monelle Liperiin saapuvalle maahanmuuttajalle kirjasto on yksi ensimmäisistä kunnallisista palveluista ja paikoista, joihin hän tutustuu. Monet koulutusta järjestävät tahot ottavat yhteyttä kirjastoon aineiston ja tiedon tarpeessa ja tuovat ryhmiään tutustumaan kirjaston palveluihin. Kirjasto tekee yhteistyötä esimerkiksi Joensuun seudun kansalaisopiston kanssa, joka järjestää maahanmuuttajille suomen kielen opetusta.

4.5 Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalvelujen tehtävänä on luoda kaikille liperiläisille edellytyksiä harrastaa kulttuuria ja liikuntaa, järjestää tapahtumia, kerho- ja leiritoimintaa ja koulutustilaisuuksia sekä erityisesti tukea nuorten harrastustoimintaa. Mielekkäät vapaa-ajan harrastukset tuovat arvokasta sisältöä elämään niin nuorille kuin muillekin kunnan asukkaille.

4.6 Nuorisopalvelut

Nuorisotyö tukee nuorten kasvua ja aktiivista kansalaisuutta. Avainajatuksia ovat erilaisuuden hyväksyminen ja osallisuus.

Nuorten kohtaamispaikkoja ovat nuorisotalot Liperin kirkonkylällä, Ylämyllyllä ja Viinijärvellä. Talotoiminta on tarkoitettu pääsääntöisesti 13-17-vuotiaille nuorille. Nuorisotalot toimivat avointen ovien periaatteella, mikä tarkoittaa sitä, että kaikki nuoret ovat tervetulleita nuorisopalvelujen käyttäjiksi. Osallistumiskynnys pyritään pitämään mahdollisimman matalana.

Nuoret pääsevät osallistumaan esimerkiksi nuorisotaloilla toimivien talotoimikuntien talokokousten, lapsiparlamentin ja nuorisovaltuuston kautta. Tarvittaessa 1-9-luokkalaisille järjestetään maksuttomia Suomen harrastamisen mallin kerhoja jokaisella koululla koulupäivän jälkeen. Tarjolla on myös muita lapsille ja nuorille suunnattuja kerhoja, pienryhmiä, retkiä, leirejä sekä tapahtumia.

Valtaosan erilaisista harrastusmahdollisuuksista tarjoavat lukuisat yhdistykset, joiden kanssa vapaa-aikapalvelut tekee yhteistyötä. Nuorisotilat ovat liperiläisten sekä liperiläisille toimintaa järjestävien yhdistysten ja toimintaryhmien käytössä veloitusetta.

Maahanmuuttajalapset ja -nuoret perheineen ovat tervetulleita tutustumaan suomalaiseen kulttuuriin ja osallistumaan vapaa-ajan toimintaan tuetusti ja turvallisesti nuorisotyön kautta. Nuorisotyön palveluihin pääsee tutustumaan nuorisotaloilla, Liperin kunnan nettisivuilla, Nuorten Liperi -sivustolla, Liperin kunnan sekä nuorisopalveluiden sosiaalisen median kanavilla. Oppilaille jaetaan tiedotteita myös koulujen kautta, ja esitteitä jaetaan koteihin postin välityksellä.

4.7 Kulttuuripalvelut

Kulttuuritoiminta on väylä tutustua paikalliseen kulttuuriin ja vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiä. Liperin kulttuuripalveluissa painopistealueina ovat lapset, nuoret ja ikäihmiset, jotka tarvitsevat kulttuuripalvelut lähipalveluina. Maahanmuuttajat voivat tuoda omaa kulttuuriaan tutuksi muille järjestämällä tapahtumia ja tilaisuuksia esimerkiksi yhteistyössä Liperin kulttuuripalveluiden kanssa.

Liperin kunnan kulttuuripalvelut voivat yhdessä järjestötoimijoiden kanssa toteuttaa palveluja maahanmuuttajille kotoutumisen tukemiseksi ja oman kulttuurin vaalimiseksi. Kulttuuritapahtumien kautta voidaan tehdä Suomen kulttuuria ja historiaa tutuksi maahanmuuttajille ja toisaalta muiden maiden ja maahanmuuttajien kulttuuria tutuksi suomalaisille. Näin kulttuurin välinen vuoropuhelu lisääntyy.

4.8 Liikuntapalvelut

Liperissä toimii aktiivisia liikuntaseuroja, joilla on tarjolla toimintaa kaikenikäisille monien eri lajien parissa. Yleisimmät liikuntalajit, joissa seurat järjestävät ohjattua toimintaa, ovat pesäpallo, jalkapallo, lentopallo, salibandy, kamppailulajit, yleisurheilu sekä kunto- ja terveysliikunta. Niin seurojen kuin kunnan tarjoamat liikuntamahdollisuudet ovat avoimia kaikille.

Kunnan liikuntapalveluista ja liikuntaseurojen järjestämästä toiminnasta saa tarkempia tietoja seurojen ja kunnan nettisivuilta, kunnan vuosittaisesta Liiku ja harrasta -esitteestä, LiperiOppaasta/tapahtumakalenterista ja kunnan muista julkisista esitteistä.

4.9 Etsivä nuorisotyö

Etsivän nuorisotyön tavoitteena on olla läsnä nuorten keskuudessa ja tarjota mahdollisuus turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin. Etsivä nuorisotyö etsii nuoren kanssa vastauksia nuoren mieltä askarruttaviin kysymyksiin ja auttaa nuorta saavuttamaan tarvitsemansa palvelut. Tämä korostuu varsinkin maahanmuuttajanuorilla, joilla ei välttämättä ole käsitystä palvelukentästä tai -tarjonnasta.

Etsivän työn ensisijaisena tehtävänä on auttaa alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolella tai jotka tarvitsevat tukea saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut. Etsivä

nuorisotyö tarjoaa nuorelle varhaista tukea, jos nuori sitä itse haluaa. Maahanmuuttajanuoret ovat etsivän nuorisotyön piirissä samoin kuin muutkin alueen nuoret.

Nuoret ohjautuvat Liperissä etsivään työhön pääasiassa tehtyjen ilmoitusten kautta. Toisen asteen oppilaitokset ilmoittavat tiedot ilman koulupaikkaa jääneestä tai opintonsa keskeyttävästä nuoresta. Myös varuskunnat tekevät ilmoituksen palveluksen keskeyttäneistä nuorista, joiden elämäntilanteesta herää huoli. Huolen nuoren elämäntilanteesta voi ilmaista niin viranomaisen, nuoren lähipiiri kuin nuori itsekin. Etsivä nuorisotyö pyrkii luomaan nuoreen kontaktin ja tukemaan nuorta asioiden eteenpäin viemisessä sen hetkisen elämäntilanteen mukaan. Etsivä nuorisotyö tekee tiivistä alueellista verkostotyötä ja seutukunnallista yhteistyötä tavoitteena ehkäistä nuorten syrjäytymistä.

Niin nuorisotyön kuin etsivän nuorisotyönkin haasteena on, miten maahanmuuttajanuoret tavoitetaan ja saadaan mukaan toimintaan. Nuorille tarjottujen palvelujen tulee tukea monikulttuurisuutta ja suvaitsevaisuutta sekä tasa-arvoisen yhteiskunnan rakentumista.

4.10 Yhdistystoiminta

Liperissä toimii kymmeniä aktiivisia eri alojen harrastusyhdistyksiä, joista saa tietoa vapaa-aikapalveluista, nuorisotaloilta tai Liperin kunnan nettisivuilta. Kunta tukee yhdistystoimintaa tarjoamalla kunnan tilat yhdistysten käyttöön veloitusetta ja myöntämällä toiminta-avustuksia. Myös maahanmuuttajien omat yhdistykset ja toimintaryhmät ovat tervetulleita hyödyntämään kunnan tarjoamia mahdollisuuksia.

4.11 Opistot

Vapaan sivistystyön tarjonnasta Liperissä vastaavat Joensuun seudun kansalaisopisto sekä Keski-Karjalan musiikkiopisto. Kansalaisopiston monipuoliset eri ainealueiden kurssit ovat kaikille avoimia.

Kansalaisopiston kursseille voi osallistua koko Joensuun seudun kansalaisopiston toiminta-alueella Joensuussa, Kontiolahdessa, Liperissä, Outokummussa sekä Polvijärvellä, mikäli toivottua kursssia ei omalla paikkakunnalla järjestetä.

Keski-Karjalan musiikkiopisto tarjoaa taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetusta sekä tanssin perusopetusta. Musiikkiopistossa ei ole ikärajoja eikä pääsykokeita.

4.12 Maahanmuuttajapalvelut International House Joensuu

Liperin kunta on mukana Joensuun kaupungin johtamassa Joensuun kotouttamistyön keskus -hankkeessa. Hankkeen pohjalta kunnan kotouttamista toteuttavat tahot saavat tukea International House Joensuulta.

International House Joensuu kokoaa yhteen alueen kansainvälistymiseen, maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyviä palveluita, jotta asiakas löytäisi helpommin tarvitsemansa palvelun ja alan toimijat voisivat tehdä

parempaa yhteistyötä. Kotoutumistyön asiantuntijuutta jaetaan myös kuntien työntekijöille, yrityksille, yhteistyökumppaneille ja muille toimijoille.

International House Joensuu ohjaa ja neuvoo maahanmuuttoon sekä kotoutumiseen liittyvissä kysymyksissä. Työnantajia se palvelee erityisesti ulkomailta muuttavien työntekijöiden oleskelulupiin liittyvissä kysymyksissä. Suomeen muuttavat työntekijät perheineen saavat ohjausta uudelle kotipaikkakunnalle asettautumisessa. International House Joensuu toimii työparina, kun muulla taholla tarvitaan oman ammattitaidon rinnalle kotoutumistyön ja maahanmuuton asiantuntijuutta. International House Joensuu tekee aktiivisesti yhteistyötä eri toimijoiden ja sidosryhmien kanssa.

5 Viestintä

Kotouttamisen edistämisen kannalta viestintä eri toimijoiden välillä on keskeisessä asemassa. Vastuu yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistävästä viestinnästä on kaikilla toimijoilla. Kotouttamisohjelman hengen mukaista viestintää on, että viestitään positiivisesti ja tehdään moninaisuutta näkyväksi ja samalla vahvistetaan kunnan eri väestöryhmien välistä vuorovaikutusta. Viestinnässä noudatetaan Liperin kunnan viestintäohjetta.

6 Seuranta ja mittarit

Kotouttamisohjelman toteutumista seurataan vuosittain kunnan talousarviossa ja -suunnitelmassa.

7 Lait ja ohjeet kotoutumisen edistämisestä ja henkilötietojen käsittelystä

- Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010), <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>
- Työ- ja elinkeinoministeriön ohje kotoutumisen edistämisestä 1.1.2023 alkaen; kotoutumislain muutokset 1.1.2023 ja 1.3.2023
- Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta (936/2022), hyvinvointialueiden rooli kotoutumislaisissa, voimaan 1.1.2023, <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2022/20220936>
- Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta (1083/2022), kotikunnan saaneet tilapäistä suojelua saavat henkilöt ovat kotoutumislain korvausten, kuntaan osoittamisen ja alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden palveluiden piirissä, voimaan 1.1.2023
- OKM Valmistautuminen Ukrainasta paenneiden kotikuntaoikeuteen ja kasvatus- ja koulutuspalveluiden järjestämiseen 9.1.2023 VN/34384/2022-OKM-1
- EU:n tietosuoja-asetus (2016/679)
- Tietosuojalaki (1050/2018)
- Julkisuuslaki (621/1999)
- Hallintolaki (434/2003)